

Analiza ponude vina u Istri i značaj Malvazije istarske

Anita Silvana ILAK PERŠURIĆ¹, Ana TEŽAK DAMIJANIĆ¹, Darko SAFTIĆ¹, Sanja RADEKA¹, Igor JURINČIĆ²

¹Institut za poljoprivredu i turizam, Karla Huguesa 8, 52440 Poreč, Hrvatska, (e-mail: anita@iptpo.hr)

²Turistica - Faculty of Tourism Studies, Obala 11a, 6320 Portorož, Slovenia

Sažetak

Proizvodnja grožđa i vina ima tisućljeća dugu tradiciju u Istri. S izvjesnim vremenskim odmakom možemo razmatrati promjene u veličinama površina te u sortimentu vinograda i promjene u ponudi vina. U zadnjih dvadesetak godina u Istri je napravljen značajan korak u unapređenju kvalitete vina te su na tržištu prisutna mnoga visokokvalitetna vina. Istovremeno je zamjetna preferencija proizvođača da sade vinograde s autohtonim sortama (posebice Malvazija istarska i Teran) i pozitivan odgovor potrošača na tu ponudu. U cilju naglaska važnosti proizvodnje grožđa i vina od autohtonih sorti u vinogradarskoj regiji Istre prikazujemo proizvodnju grožđa i ponudu vina u razdoblju 2011-2014. te rezultate terenskog istraživanja na uzorku istarskih proizvođača vina i grožđa. Nalazi statističkih i terenskih podataka pokazuju da je Malvazija istarska najzastupljenija sorta grožđa i vrsta vina te predstavlja vodeću vinogradarsko vinarsku uzdanicu Istre.

Ključne riječi: Vino, tipovi vina, Malvazija istarska, Istra

Analysys of wine offer in Istria and importance of Malvazija Istarska

Abstract

The production of wine grapes and wine has thousand years of tradition in Istria. With a certain time lag we can consider changes in size of vineyards and wine varieties as well te changes in wine offer. In the last two decades important steps were made in enhancing wine quality therefore today a large range of high quality wine is present on the market. In the same time producers had noticeable preferences to plant vineyards with autochthonous grape varieties (especcially Malvazija istarska and Teran) and respectively a positive answer of consumers to such offer.

With an aim of emphasis on the production of grapes and wine of autochthonous varieties in Istria we presented the last statistical data from 2011-2014. and results from field reseach on a sample of Istria grape and wine producers. The results of statistical and survey data show that Malvazija istarska is the most frequently used grape variety and wine and represents the leading viticultural and wine making variety in Istria.

Key words: Wine, wine types, Malvazija istarska, Istria.

Uvod

Vino je ključni proizvod istarske poljoprivrede stoljećima, a i danas je proizvodnja grožđa i vina važna djelatnost istarskih poljoprivrednika te u fokusu poljoprivredne politike županije istarske koja tu proizvodnju podupire nizom mjera financiranja (sadnog materijala, kupnje strojeva, opreme, zemljišta i dr.) (Pribetić and Ilak Peršurić, 2006). Malvazija istarska i druge autohtone i introducirane sorte grožđa istražuju se dugi niz godina na Institutu za poljoprivredu i turizam u sklopu znanstvenih istraživanja (Ilak Peršurić i Težak, 2011; Ilak Peršurić i sur. 2006, 2010, Peršurić i sur. 2008.) te je pokazala široku bioraznolikost, kemijske i organoleptičke kvalitete, potencijal za kreiranje raznovrsnih tipova vina (mlada, odležana, barique, desertna vina) i mogućnosti kombiniranja u prehrambenim proizvodima (slastice, pekarski i mesni proizvodi).

U proizvodnji grožđa Malvazija istarska je vodeća sorta s više od 80% udjela u proizvodnji. Vino Malvazije istarske predstavlja autohtonu sortu sa izvrsnim organoleptičkim kvalitetama koju su proizvođači doveli do savršenstva i na najbolji način predstavlja Istru kao vinsku regiju. Ponuda vina odvija se kroz vinske podume i dvorane za degustaciju na obiteljskim gospodarstvima, u gastronomskim i turističkim kapacitetima (hoteli, kampovi) i važan je segment Istre kao turističke destinacije. Atraktivnost vina Malvazije istarske prepoznaju i domaći i strani posjetioči Istre (Ružić i sur. 2006).

U ovom radu nam je namjera prikazati analizu sveukupne ponude vina u Istri, i to uključivši istraživanja na području Slovenske i Hrvatske Istre te poziciju Malvazije istarske u proizvodnji i na tržištu.

Materijal i metode

Tijekom trajanja projekta „Malvazija Tour Istra“ 2014-2015. financiranog u Operativnom programu prekogranične suradnje IPA Slovenija Hrvatska provedeno je istraživanje na uzorku vinara koji su sudjelovali na projektu. Predmetom istraživanja bile su proizvodnja grožđa i vina, kanali distribucije i promocija vina te stavovi o tržišnom potencijalu Malvazije istarske kao vina za razvoj prekograničnog brenda i izvoznog proizvoda.

U istraživanju je korištena metoda prikupljanja sekundarnih podataka iz statističkih izvješća Agencije za plaćanja u poljoprivredi za razdoblje 2011-2014. Putem anketnog upitnika u maju 2014. prikupljeni su primarni podaci i to u neposrednom kontaktu s vinarom (upitnicu su ispunjavali djelatnici s projekta). Anketna upitnica sadržavala je pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, svrstanih u pet poglavlja (proizvodnja, kanali distribucije, promocija, razvoj prekograničnog brenda i obilježja ispitanika). Uzorak je sadržavao 34 vinara iz Hrvatske i 26 vinara iz Slovenije (vinogradarska regija Istra). Na uzorku smo ispitali koje vrste vina proizvođača nude tržištu, na kojim tržištima prodaju vina (lokalno, regionalno nacionalno, Eu, Svjetsko), u kojem obliku prodaju vina (rinfuza, u boci), koje tipove tipove vina proizvode (mlada, odležana, barikirana, desertna, suha, poluslatka, slatka vina i dr.) te koje promjene u prodaji vina su zamijetili u zadnje tri godine rada s obzirom na ekonomsku krizu na tržištima (povećanje, smanjenje prodaje).

Rezultati i rasprava

Prema statističkim podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi (tablica 1.) u zadnjih pet godina sukcesivno se povećavala površina pod vinogradima u Istri kao vinogradarskoj regiji. Taj trend je posebice izražen kod autohtonih sorata, Malvazije istarske, Terana i Refoška.

Tablica 1. Površine pod vinogradima i vino u proizvodnji na razini županije Istarske

Sorta	2011.		2014.	
	ha	hl	ha	hl
Borgonja	48.65	1244.21	49.77	1121.26
Cabernet Sauv.	180.25	8441.70	189.08	9358.62
Chardonnay	125.24	4935.88	134.06	4797.24
Malvazija istarska	1601.61	46675.14	1697.01	46917.19
Merlot	302.22	12133.01	315.91	9718.99
Muškat bijeli	40.70	1025.41	42.19	886.35
Muškat žuti	21.23	960.04	28.57	785.45
Muškat ruža	13.55	340.83	13.63	379.65
Pinot bijeli	18.56	584.12	19.40	288.00
Pinot sivi	13.46	414.57	18.53	472.39
Refošk	89.92	2109.81	100.56	1708.53
Sauvignon	13.28	685.43	16.25	188.30
Syrah	14.36	782.12	14.74	378.55
Teran	240.35	7512.96	251.41	7224.50

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, 2011-2014.

Podaci u tablici 2. pokazuju da svi proizvođači u strukturi proizvodnje imaju Malvaziju istarsku (bijela autohtona sorta), dvije trećine imaju u proizvodnji Teran (crna autohtona sorta), i cabernet sauvignon (crna introducirana sorta), a polovica ih ima Muškat žuti (autohtona bijela sorta) Chardonnay (introducirana bijela sorta) i Merlot (introducirana crna sorta).

Proizvedena vina imaju oznaku geografskog porijekla i kao takva mogu biti na tržištu prepoznatljiva pod imenom proizvođača i vinske regije u kojoj su vina proizvedena. Iznimka je vino Terana koje je trenutno pod pitanjem priznavanja autentičnosti imena i mogućnosti stavljanja na tržište zbog prekograničnog spora Slovenije i Hrvatske.

Tablica 2. Vino u proizvodnji na razini ispitanih proizvođača sa područja Hrvatske i Slovenske Istre

Sorta	Proizvode vino				Sa zaštićenim geografskim porijeklom			
	Hrvatska		Slovenija		Hrvatska		Slovenija	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Beli Pinot	-	-	3	11.5	-	-	1	3.8
Borgonja	4	11.8	-	-	3	9.7	-	-
Cabernet Sauv.	23	67.6	18	69.2	20	64.5	10	38.5
Chardonnay	18	52.9	12	46.1	16	51.6	8	30.8
Cipro	-	-	5	19.2	-	-	2	7.7
Maločrn	-	-	6	23.1	-	-	4	15.4
Malvazija istarska	34	100.0	26	100.0	31	100.0	20	76.9
Merlot	19	52.6	17	65.4	14	45.1	10	38.5
Muškat bijeli	12	35.2	19	73.1	9	29.0	13	50.0
Muškat ruža	4	11.8	-	-	2	6.5	-	-
Muškat žuti	17	50.0	-	-	13	41.9	-	-
Pinot bijeli	1	2.9	-	-	1	3.2	-	-
Pinot sivi	2	5.9	10	38.5	2	6.5	6	23.1
Refošk	1	2.9	26	100.0	1	3.2	20	76.9
Sauvignon	6	17.7	4	15.4	4	12.9	3	11.5
Syrah / Shiraz	1	2.9	11	42.3	0	0.0	4	15.4
Teran	22	64.7	-	-	4	12.9	-	-

Izvor: istraživanje na projektu; za podatke označene (-) nema proizvodnje

U tablici 3. s prikazana podaci o tipovima Malvazije istarske u prodaju prema dužini odležavanja, vrstu suđa za odležavanje, sadržaju šećera, tipu ambalaže i mjestu prodaje. Svi proizvođači osim jednog iz Hrvatske su naveli da proizvode Malvaziju istarsku kao tip mladog, svježeg vina koji ide na tržište godinu nakon berbe (u principu odležane 7-9 mjeseci u inox bačvama). Trećina ih stvara odležane Malvazije (u drvetu ili inoxu) od dvije do dvadeset godina odležavanja. Manji udio proizvođača proizvodi Malvaziju istarsku koja dozrijeva u barique bačvicama (drvene bačvice od 225 litara) te desertne, slatke i poluslatke Malvazije.

Slični su podaci za Sloveniju gdje svi proizvođači proizvode Malvaziju istarsku, i tri četvrtine proizvode Refošk, što su autohtone sorte. Polovica ih proizvodi Muškat bijeli, a trećina Chardonnay i Merlot. Od lokalnih sorata zastupljene su Maločrn, Cipro i Beli Pinot.

Kod hrvatskih proizvođača Malvazija istarska dominira kao tip mladog i svježeg vina, a rjeđe kao desertno, dok je u Sloveniji dvostruko češće u vidu slatkog vina i tipa odležanog vina. Prema tipu dozrijevanja u barique bačvicama (od 225 L) nema znatnijih razlika, oko desetak posto hrvatskih odnosno sedam posto slovenskih proizvođača nudi taj tip vina na tržište.

Značajni su podaci svih vinara da se obim prodaje povećava, i da su udjeli prodaje vina najznačajniji na lokalnom tržištu (u vlastitom podrumu i bližoj okolini). Slovenski vinari nešto veći udjel vina prodaju na tržištu Eu u odnosu na Hrvatske, dok su ostali udjeli, na Svjetskom, nacionalnom i regionalnom području podjednaki.

Tablica 3. Tipovi vina Malvazije istarske u proizvodnji i prodaji na razini ispitanih proizvođača na području Hrvatske i Slovenske Istre

Prodaja Malvazije istarske		Hrvatska Istra		Slovenska Istra	
		N	%	N	%
Tip vina prema zrelosti	Mlada	33	97.1	23	88.5
	Odležana	13	38.2	18	69.2
	Drugo (slatka, prosušena)	4	11.7	6	23.1
Tip vina prema sadržaju šećera	Slatko	2	5.9	3	11.5
	Poluslatko	1	2.9	1	3.8
	Suho	31	91.2	26	100.0
Tip vina prema punjenju za tržište	Samo buteljke	4	11.8	7	26.9
	Rinfuza i buteljke	30	88.2	19	73.1
Tip vina prema dozrijevanju u bariqueu	Da	4	11.8	2	7.7
	Ne	30	88.2	24	92.3
Obim prodaje u zadnje tri godine	Povećan	16	80.0	26	100.0
	Smanjen	1	5.0	0	0.0
	Ostao isti	4	15.0	0	0.0
Lokacija prodaje	Lokalno (podrum i bliža okolica)	28	82.4	24	92.3
	Regionalno (Istra)	22	64.7	24	92.3
	Nacionalno (Hrvatska)	22	64.7	20	76.9
	EU	12	35.3	14	53.8
	Svijet	8	23.6	7	30.8

Izvor: istraživanje na projektu

Zaključak

U istraživanju su utvrđene sličnosti i različitosti u proizvodnji grožđa i vina na području Istre sa dijela Republike Hrvatske i Republike Slovenije. Na području županije Istarske sukcesivno se povećavaju površine pod vinogradima i proizvodnja vina. Posebice je zamjetan rast kod sorti Malvazije istarske, Terana i Refoška koje su ujedno autohtone sorte. Važnost autohtonog sortimenta razvidna je i u strukturi proizvodnje vinara na odabranom uzorku sa strane Hrvatske i Slovenije, pri čemu prednjači Malvazija istarska. Utvrdili smo izvjesne razlike u tipovima vina, pa slovenski vinari proizvode veći udio slatkih i odležanih Malvazija. Prodaja Malvazije istarske odvija se uglavnom na lokalnom, regionalnom i nacionalnom tržištu te ima tendenciju povećanja prodaje.

Napomena

Istraživanja za ovaj rad dio su projekta Malvasia TourIstra / Putevima Malvazije istarske kojeg financira Operativni program IPA EFRR.

Literatura

- Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Odjel za odnose s javnošću, podaci o proizvodnji grožđa i vina za razdoblje 2011-2014.
- Ilak Peršurić A.S., A. Težak. (2011). Wine production on Istria family farms. *Acta agriculturae Slovenica*. 97(1):25-31.
- Ilak Peršurić A. S., Đ. Peršurić, M. Sinčić, D. Petrušić, S. Godena (2010). Ampelografske karakteristike Malvazije istarske *Zbornik radova 45. hrvatski & 5. međunarodni znanstveni simpozij agronoma*. (ed) Marić S. 1167-1171. Osijek. Poljoprivredni fakultet Sveučilišta J.J. Strossmayer u Osijeku.
- Ilak Peršurić A.S., Peršurić Đ., Gluhic. D. (2006). Istraživanje bioraznolikosti Malvazije Istarske bijele temeljem OIV parametara *Sjemenarstvo* 3 (23): 255-272.
- Peršurić Đ., Bubola M., Ilak Peršurić A.S. (2008). Očuvanje i gospodarska valorizacija starih sorata vinove loze u Istri. *Treći hrvatski oplemenjivački i sjemenarski kongres*. Split. 91-91.
- Pribetić Đ., Ilak Peršurić A.S. (2006). Podizanje novih nasada vinograda u Istarskoj županiji s autohtonim i introduciranim sortama 1994.-2004. godine. *Sjemenarstvo* 4 (23): 399-408.
- Ružić P., Ilak Peršurić A.S., Milohanović. A. (2006). The impact of consumer preferences on Istrian Malvasia wine consumption. *Rivista di viticoltura e di enologia* 59 (2-3): 99-110.

sa2015_po210